

Ställnings- tagande

Ställningstagande, vad gäller utökat konstitutionellt skydd för akademisk frihet och lärosätenas självrådighet.

*Antagen av SUHF:s förbunds församling
den 20 oktober 2021 i Luleå.*

Bakgrund

Den uppgift som det svenska samhället ålagt akademiska lärosäten är att ”vara en självständig och kritiskt reflekterande kraft i samhällsutvecklingen” (Prop 2009/10:149, s 15).

Den internationella förståelsen av akademins uppgift och ställning uttrycks väl i deklarationen *Magna Charta Universitatum* som nu undertecknats av närmare ettusen universitet runtom hela världen: “Universiteten är en autonom institution i hjärtat av samhällen... För att tillgodose om världens behov måste universitetens forskning och undervisning vara moraliskt och intellektuellt oberoende av alla politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar.”

Sverige har i flera avseenden ett gott rykte när det gäller försvaret av den akademiska friheten. Det konstitutionella skyddet för akademisk frihet och lärosätenas självrådighet har dock i ett flertal internationella jämförelser bedömts som relativt lågt. I en tid då ett oberoende sanningssökande framstår som alltmer angeläget för att värna och främja demokratiska samhällsskick, menar SUHF att det finns behov av att tydliggöra och i högre grad stadfästa akademins oberoende.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) framför därför som sin mening följande ståndpunkter:

1. Sveriges grundlag

Regeringsformen, som idag omfattar bestämmelser om att det allmänna ska svara för att högre utbildning finns samt att forskningens frihet är skyddad (Rf 2 kap 18§), bör kompletteras med följande:

a. En allmän princip om den akademiska friheten, till exempel: "Den akademiska friheten ska värnas och främjas."

b. Ett tillägg för att skydda också den högre utbildningen, till exempel: "Forskningens och den högre utbildningens frihet är skyddad enligt bestämmelser som meddelas i lag." Högskolelagens första kapitel torde då också kompletteras med formulering om att utbildningens innehåll och arbetssätt fritt får väljas.

2. Examensordning

En rimlig följd av att den högre utbildningens frihet stadfästs i grundlagen är att styrningen av utbildningarnas innehåll i högre grad beslutas av lärosätena. Detta är en förutsättning för att lärosätena ska kunna ta det ansvar som följer av att vara en samhällsberande akademi.

Den nuvarande examensordningen, som reglerar framförallt vissa yrkesutbildningar på detaljnivå, beslutas direkt av regeringen. En sådan politisk styrning av den högre utbildningens innehåll är i strid med internationella konventioner och förväntningar vad gäller akademisk frihet och lärosätenas självrådighet. Såväl studenters frihet att påverka sin utbildning och bildningsgång som lärares rådighet över sitt arbete inskränks, vilket också påverkar utbildningarnas långsiktiga kvalitetsutveckling.

Lärosätena har länge haft ett nära samarbete inom välutvecklade organisationsformer kring de akademiska

yrkesutbildningarna. Med en ökad formalisering av dessa strukturer är lärosätena väl förberedda för att ta det utökade ansvar som en sådan reform skulle innebära.

SUHF framför därför som sin mening:

- a. Examensordningen inte längre ska utgöra en del av Högskoleförordningen.
- b. En nationell myndighet meddelar föreskrift om vilka examina som får avläggas, på vilken nivå dessa ska avläggas, samt omfattning i högskolepoäng för respektive examen.
- c. Lärosätena fastställer lokala examensbeskrivningar och ansvarar tillsammans för att nationell samordning och likvärdighet uppnås.

SUHF

Sveriges universitets- & högskoleförbund

Tryckerigatan 8, 111 28 Stockholm | tel 08-32 13 88 | www.suhf.se

